

III AUz 3/17

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący SSA Beata Górską (spr.)

Sędziowie SSA Barbara Białecka

SSA Romana Mrotek

po rozpoznaniu 8 lutego 2017 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy B. B.

przeciwko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek zażalenia B. B. na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 26 września 2016 r. sygn. akt IV U 536/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Barbara Białecka SSA Beata Górską SSA Romana Mrotek

UZASADNIENIE

Decyzją z 22 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., po rozpoznaniu wniosku B. B. z 23 lutego 2016 r., odmówił ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wskazując że w dziesięcioleciu przed datą powstania niezdolności do pracy ubezpieczona udowodniła 2 lata, 1 miesiąc i 12 dni okresów składkowych, a niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała po upływie 18 miesięcy od ostatniego okresu ubezpieczenia, który ustał z dniem 30 listopada 1990 r.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona, podnosząc że jest całkowicie niezdolna do pracy, potrzebuje środków finansowych na utrzymanie swojego gospodarstwa domowego, a ze względu na zagubienie dokumentów potwierdzających zatrudnienie ubezpieczonej nie jest w stanie udowodnić przed organem rentowych wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego odrzucenie, podnosząc że sprawa dotycząca odmowy ustalenia prawa ubezpieczonej do renty z tytułu niezdolności do pracy została rozpoznana prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z 8 grudnia 2010 r., sygn. akt IV U 1057/10 (oddalono odwołanie ubezpieczonej), a następnie postanowieniami wydanymi w dniu 5 listopada 2013 r. (sygn. IV U 2164/13) oraz w dniu 3 lutego 2015 r. (IV U 1354/14) odrzucono odwołania ubezpieczonej. Nadto organ rentowy poinformował, że sprawa przyznania ubezpieczonej prawa do świadczenia rentowego w trybie wyjątku była przedmiotem postępowania przed Prezesem ZUS, który decyzją z 7 maja 2004 r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w

drodze wyjątku. Decyzja ta następnie została utrzymana w mocy decyzją z 8 grudnia 2004 r., a Wojewódzki Sąd Administracyjny w S. wyrokiem z 6 czerwca 2015 r. oddalił skargę ubezpieczonej decyzję Prezesa ZUS.

Postanowieniem z 26 września 2016 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona B. B. urodziła się w dniu (...) Ma wykształcenie podstawowe. W okresie od 23.08.1975r. do 30.09.1986r. była zatrudniona w Zakładzie (...) w D. na stanowisku sprzątaczk, a od 1 października 1986r. do 31 lipca 1987r. w Szkole Podstawowej Nr (...) w D. na stanowisku robotnika prac lekkich, nadto w okresie od 23.08.1988r. do 30.09.1988r. w Zakładzie (...) w D. na stanowisku pracownika gospodarczego. W dniu 4 stycznia 1995r. ubezpieczona zgłosiła wniosek o rentę inwalidzką. (...) Oddział w K. decyzją z dnia 21.01.1995r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty z uwagi na brak 5-cio letniego okresu pracy zarówno w ostatnim 10-leciu przed dniem powstania 3-ciej grupy inwalidów, jak i przed dniem złożenia wniosku. Ubezpieczona została zaliczona przez Obwodową Komisję Lekarską do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia(...) w D. do 3-ciej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. Wyrokiem z dnia 25.04.1996r. Sąd Wojewódzki w Koszalinie oddalił odwołanie.

Ponowny wniosek o rentę ubezpieczona złożyła w dniu 15 lipca 1996r. Decyzją z dnia 18 lipca 1996r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do renty inwalidzkiej z uwagi na nie posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia. Sąd Wojewódzki w Koszalinie wyrokiem z dnia 06.12.1996r. oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji wynika, że kolejny wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczona złożyła w dniu 6 sierpnia 1999r. organ rentowy decyzją z dnia 22 września 1999r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty pomimo uznania, że jest ona całkowicie niezdolna do pracy od września 1993r. na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 15.09.1999r. z uwagi na to, że niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia tj. zasiłku dla bezrobotnych. Wyrokiem z dnia 17.10.2000r. Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił odwołanie ubezpieczonej.

W dniu 17 marca 2004r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej renty z tytułu niezdolności do pracy w drodze wyjątku. Prezes (...) Oddział w W. decyzją z dnia 7 maja 2004r. odmówił ubezpieczonej przyznania świadczenia w drodze wyjątku. W związku z kolejnym wnioskiem pełnomocnika ubezpieczonej z dnia 20.09.2004r. o rentę wyjątkową Prezes ZUS w W. decyzją z dnia 8 grudnia 2004r. utrzymał w mocy decyzję podjętą w dniu 7 maja 2004r. W wyniku rozpatrzenia przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. skargi na decyzje Prezesa ZUS, wyrokiem z dnia 6 czerwca 2005r. oddalono skargę ubezpieczonej.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 4 grudnia 2006r. ubezpieczona złożyła wniosek o ustalenie jej prawa do renty socjalnej. Organ rentowy decyzją z dnia 9 marca 2007r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty socjalnej, ponieważ całkowita niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia. Wyrokiem z dnia 11 września 2007r. Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił odwołanie ubezpieczonej. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 26 lutego 2008r. oddalił apelację ubezpieczonej, (dowód: akta tut. Sądu o sygn. akt IV U 518/07). W dniu 23 czerwca 2009r. ubezpieczona złożyła wniosek do organu rentowego o rentę socjalną. Decyzją z dnia 14 lipca 2009r. odmówiono ubezpieczonej prawa do renty socjalnej. Wyrokiem z dnia 16 listopada 2009r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd I instancji ustalając stan faktyczny miał na uwadze również, że w dniu 6 sierpnia 2010r. ubezpieczona złożyła kolejny wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z dnia 19 sierpnia 2010r. organ rentowy po rozpatrzeniu wniosku odmówił ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 8 grudnia 2010r. oddalił odwołania ubezpieczonej.

W dniu 14 listopada 2013r. ubezpieczona złożyła kolejny wniosek w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy dołączając zaświadczenie o stanie zdrowia z dnia 14.11.2013r. z identycznym rozpoznaniem choroby podstawowej i choroby współistniejącej jak w zaświadczeniu z dnia 03.08.2010r. dołączonego do wniosku o rentę z dnia 06.08.2010r. Organ rentowy decyzją z dnia 5 czerwca 2014r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty z tytułu

niezdolności do pracy wyjaśniając, że ponieważ ubezpieczona nie udokumentowała, co najmniej 5-cio letniego okresu składkowego i nieskładkowego w dziesięcioleciu od daty powstania całkowitej niezdolności do pracy. Organ rentowy uznał okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 2 lat, 1 miesiąc i 12 dni. Ponadto organ rentowy ustalił, że niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała po upływie 18 miesięcy od ustania okresu ubezpieczenia (30.11.1990r). Ubezpieczona udowodniła 8 lat, 3 miesiące i 17 dni okresów składkowych oraz 4 lata, 8 miesięcy i 24 dni okresów nieskładkowych.

Od decyzji organu rentowego z 5 czerwca 2014r. odwołała się ubezpieczona. Sąd Okręgowy postanowieniem z 3 lutego 2015r. (sygn. IV U 1354/14) odrzucił odwołanie ubezpieczonej od decyzji organu rentowego. Zażalenie na to postanowienie złożyła ubezpieczona. Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 3 czerwca 2015r.(sygn. III AUz 25/15) oddalił zażalenie ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona składając w dniu 23 lutego 2016r. ponownie wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, przedłożyła do dokumentacji medycznej jedynie zaświadczenie o stanie zdrowia z 22 lutego 2016r., w którym wskazano, że ubezpieczona cierpi na zespół urojeniowy z komponentą depresyjną, nie rokuje wyleczenia a schorzenie wymaga systematycznego leczenia.

Sąd I instancji uznał, że odwołanie podlegało odrzuceniu, zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd I instancji uznał, że sprawa dotycząca odmowy ustalenia prawa do renty dla ubezpieczonej była już rozpatrywana prawomocnymi wyrokami Sądu Okręgowego w Koszalinie i wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie. Ubezpieczona składając wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy w dniu 23 lutego 2016r. przedstawiła zaświadczenie o stanie zdrowia z dnia 22 lutego 2016r., które pokrywa się z zaświadczeniem o stanie zdrowia z dnia 3 sierpnia 2010r. dołączonym do wniosku o rentę z dnia 6 sierpnia 2010r. będącego podstawą wydania decyzji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w dniu 19 sierpnia 2010r. Na jej podstawie odmówiono ubezpieczonej ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Decyzja ta była przedmiotem rozstrzygnięcia sądowego. W wyniku przeprowadzonego postępowania został wydany prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie w dniu 8 grudnia 2010r. sygn. akt IV U 1057/10 którym to oddalono odwołanie ubezpieczonej. Odwołanie od kolejnej decyzji w tym samym przedmiocie Sąd Okręgowy w Koszalinie odrzucił postanowieniem z dnia 5 listopada 2013r. w sprawie IVU 2164/13, a Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 marca 2014r. oddalił zażalenie.

W ocenie Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jasno wynika, że zakres zgłoszonego przez ubezpieczoną żądania w niniejszej sprawie jest tożsamy z żądaniem zgłoszonym w prawomocnie osądzonej sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w Koszalinie pod sygn. akt IV U 1057/10 i rozpoznanej w sprawie IV U 2164/13. Wszystkie wymienione sprawy dotyczą tych samych stron. Ustalone okoliczności przesadzają, że w niniejszym postępowaniu mamy do czynienia ze stanem rzeczy osądzonej.

Sąd I instancji w uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazał, że konsekwencją procesową powagi rzeczy osądzonej, jako przymiotu prawomocnego wyroku, pozostaje niemożność skutecznego wszczęcia postępowania w tym samym przedmiocie i między tymi samymi stronami. Stan rzeczy osądzonej wyznaczają podmiotowe i przedmiotowe granice sprawy to jest tożsamość roszczeń, tożsamość stron oraz tożsamość podstawy prawnej i faktycznej. Jednak w odniesieniu do stosunków prawnych ubezpieczenia społecznego powaga rzeczy osądzonej ma walor szczególny, który ogranicza istotnie jej praktyczne znaczenie. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialno-prawnych prawa do świadczeń (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 roku I UK 11/05 M.P.Pr. 2006/2/108).

Sąd I instancji ocenił, że sprawa dotyczy tych samych stron i tego samego roszczenia, a z treści odwołania wynika taka sama podstawa faktyczna i prawna. Ubezpieczona nie przedłożyła żadnych nowych dokumentów dotyczących stanu zdrowia czy też mogących wpływać na wymiar okresów składkowych i nieskładkowych. Przedłożony przez nią dokument poświadczający stan zdrowia z dnia 22 lutego 2016r. nie wnosi nic nowego do sprawy, albowiem

stan zdrowia ubezpieczonej nie uległ zmianie i rozpoznane u ubezpieczonej choroby nadal występują. Zarówno poprzednio jak i obecnie pozostaje całkowicie niezdolna do pracy. Stąd też opis rozpoznanych chorób u ubezpieczonej przedstawiony w powyższym zaświadczeniu jest tożsamy z opisem stanu zdrowia ubezpieczonej występującym w zaświadczeniu dołączonym do wniosku o rentę złożonym w dniu 6 sierpnia 2010r. W tym miejscu wskazać należy ubezpieczonej, że zarówno organ rentowy jak i sądy rozpoznające sprawę ubezpieczonej nie kwestionowały ustalenia, że ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy od 1993r. Ubezpieczona nie uzyskała prawa do dochodzonego świadczenia rentowego ze względu na brak wymaganego przez ustawę stażu pracy; nie legitymuje się bowiem łącznym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze przekraczającym 5 lat w dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku o rentę w 1995r.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pełnomocnik B. B., wskazując że ubezpieczona jest chora i całkowicie niezdolna do pracy trwale. Brak środków do życia stwarza dla niej zagrożenie, a środki pieniężne potrzebne są na lekarstwa, wizyty u specjalistów, ubranie, dojazdy do lekarzy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozważając przepisy kodeksu postępowania cywilnego wskazać należy, że stosownie do treści art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Rozstrzygnięcie o odwołaniu w oparciu o zasadę ne bis in idem wymaga zatem uprzedniego kategorię ustalenia, że w sprawie występuje zarówno tożsamość stron procesowych, identyczność roszczeń, jak i stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia w chwili wyrokowania (art. 316 k.p.c.). Sąd Apelacyjny zaznacza, że o powadze rzeczy osądzonej poza identycznością stron i identycznością przedmiotu rozstrzygnięcia decyduje także tożsamość podstawy sporu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1950 r., WaC 339/49, OSN 1951/III/65; postanowienie z dnia 9 czerwca 1971 r., II CZ 59/71, OSNCP 1971/12/226). Z kolei, w myśl art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej co do tego, co w związku z ową podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto między tymi samymi stronami. W konkluzji, aby ustalić, że sprawa została już prawomocnie osądzona, a więc, iż istnieją podstawy do odrzucenia nowego odwołania konieczne jest nie tylko ustalenie, że w obu sprawach identyczne są strony, a nawet kwestia poddana pod osąd, ale nadto, że chodzi o ten sam przedmiot rozstrzygnięcia obu postępowań - ukształtowany na tych samych podstawach faktycznych i prawnych. Stan rzeczy osądzonej występuje, jeżeli nie uległy zmianie okoliczności, których istnienie było przyczyną oddalenia pierwszego odwołania.

Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, i nie widzi potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania. Analiza powyższych ustaleń, w tym treści odwołania, stanowiska ubezpieczonego prezentowanego przed sądem pierwszej instancji, akt sprawy IV U 1057/10 i IV U 2164/13 oraz akt rentowych doprowadziła sąd odwoławczy do wniosku, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, iż w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki do odrzucenia odwołania w związku z powagą rzeczy osądzonej.

W sprawie podkreślić trzeba, że składając ponowny wniosek o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy B. B. nie przedłożyła ani nie naprowadziła żadnych nowych dowodów, które mogłyby uzasadniać jej roszczenie. Organ rentowy odmówił ubezpieczonej przyznania prawa do świadczenia rentowego we względu na nieudowodnienie wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych. W toku postępowań sądowych nie było kwestionowane, że występujące u ubezpieczonej schorzenia czynią ją osobą niezdolną do pracy. Jednakże w odwołaniu od decyzji z dnia 22 kwietnia 2016 r. ubezpieczona w dalszym ciągu powoływała się na dotychczasowy stan zdrowia, który uniemożliwia jej podjęcie pracy. Również w toku niniejszej sprawy ubezpieczona nie przedłożyła żadnej dokumentacji, na podstawie której można byłoby uznać, że niezdolność do pracy powstała przed upływem 18 miesięcy od ostatniego okresu ubezpieczenia, który ustał z dniem 30 listopada 1990 r. Ubezpieczona nie była w stanie wykazać także odpowiedniego

okresu składkowego. W dziesięcioleciu przed datą powstania niezdolności do pracy ubezpieczona udowodniła jedynie 2 lata, 1 miesiąc i 12 dni okresów składkowych.

Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że w niniejszym postępowaniu zachodzi res iudicata, czyli powaga rzeczy osądzonej, a B. B. nie wykazała by doszło do zmiany okoliczności mających wpływ na przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Apelacyjny podziela w pełni stanowisko Sądu Najwyższego, na które powołał się Sąd I instancji w swoim rozstrzygnięciu, według którego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powaga rzeczy osądzonej ma walor szczególny, który ogranicza jej praktyczne znaczenie. Choć rozstrzygnięcia sądowe w tych sprawach ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania, to nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W świetle dotychczasowego orzecznictwa w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyrok nie ma powagi rzeczy osądzonej, jeżeli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję, opartą na nowych dowodach, mających wpływ na ujawnienie rzeczywistego stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę, gdyż wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 1984 r., III URN 131/83, OSNCP 1984/10/177; uchwałę z dnia 3 października 1996 r., II UZP 18/96, OSNAP 1997/7/117, a poprzednio uchwałę z dnia 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979/3/48 oraz wyrok z dnia 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987/12/212).

Wszczynające postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych odwołanie od decyzji organu rentowego pełni rolę pozwu, stąd też w sytuacji, gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona, sąd powinien odwołanie odrzucić na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. O tożsamości przedmiotu sporu świadczy nie tylko tożsamość żądania zawarta w poszczególnych wnioskach skierowanych do organu rentowego, ale także stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAP 1999/16/529).

W niniejszej sprawie po prawomocnym rozpoznaniu odwołania ubezpieczonej od decyzji z dnia 5 czerwca 2014 r. nie zaistniały nowe okoliczności faktyczne, które uzasadniałyby przeprowadzenie nowego postępowania sądowego. W niniejszej sprawie skarżąca nie wskazała na żadne nowe okoliczności ani te, które istniały by przed wydaniem decyzji z dnia 5 czerwca 2014 r., które uzasadniałyby wznowienie tamtego postępowania, ani takie które powodowałyby konieczność rozpoznania sprawy jako nowej. Natomiast treść wniosku z dnia 23 lutego 2016 r. i odwołania od decyzji z dnia 22 kwietnia 2016 r. jest powtórzeniem argumentów podnoszonych już uprzednio w sprawie prawomocnie zakończonej.

Zatem, chociaż zasadą jest, że powaga rzeczy osądzonej w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych ma szczególny walor, który ogranicza jej praktyczne znaczenie, to jednak w niniejszej sprawie prawomocnie rozpoznanie odwołania ubezpieczonej od decyzji z dnia 5 czerwca 2014 r., przy tożsamych okolicznościach faktycznych oraz podstawach prawnych czyni niemożliwym rozpoznanie niniejszej sprawy.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c., zażalenie jako nieuzasadnione oddalił w całości.

SSA Barbara Białecka SSA Beata Górńska SSA Romana Mrotek